

Asia: VN/31537/2024

Lausuntopyyntö vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Neste Oyj kiittää mahdollisuudesta lausua vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista.

Neste Oyj yhtyy Kemianteollisuus ry:n kantaan ja painottaa erityisesti seuraavaa:

Lausuntopyynnön kohteena olevat vesienhoitoasetuksen muutokset koskevat vesienhoidon suunnittelutehtäviä; erityisesti luokittelua, ja viranomaisten tehtäviä vesienhoitoalueilla. Asetuksella ei säädetä tarkemmin vesienhoidon tavoitteiden huomioonottamisesta ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisissa lupamenettelyissä, eivätkä ehdotetut säännökset muutenkaan suoraan koske toiminnanharjoittajia. Vesienhoitoasetuksella on kuitenkin välillisesti huomattava merkitys toiminnanharjoittajille erityisesti vesien tilan luokittelua koskevien tarkentuvien säännösten kautta.

Neste Oyj huomauttaa, että asetusehdotus perusteluineen on kokonaisuudessaan tulkinnanvarainen eikä näin ollen lisää lupamenettelyn ennakoitavuutta tai vesien tilan arviointimenettelyn läpinäkyvyyttä. Neste Oyj korostaa lisäksi seuraavaa:

Tilaluokittelun perusteiden, tulosten sekä seurannan osalta läpinäkyvyyttä tulee parantaa, jotta kaikille toimijoille on yksiselitteisesti selvää miten luokittelu on tehty. Läpinäkyvyyttä voidaan parantaa esimerkiksi sektorikohtaisella kommentoinnilla tai kuulemisella ja avaamalla luokittelua vesimuodostumakohtaisesti helposti saatavilla olevaksi.

Tarvitaan selkeä menettely sille, miten ajantasaiset tiedot otetaan huomioon lupamenettelyssä ja mikä tiedon oikeudellinen painoarvo on. Vesienhoitolain 20b§ mukaan hankkeen tai toiminnan

vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon vesienhoitosuunnitelmassa esitetyn lisäksi muut ajantasaiset tiedot vesimuodostuman tilasta. Vesienhoitosuunnitelmassa esitetty tieto vesien tilasta ei ole lupamenettelyä sitova, mutta edelleen on epäselvää mikä tieto nähdään velvoittavana tuomioistuinmenettelyissä.

Luokittelun oikeellisuuden ja toiminnanharjoittajien tasapuolisen kohtelun vuoksi jokisuiden vaihtumisvyöhykkeiden rajat tulisi selvittää ripeästi sekä raportoida vähintään osana rannikkovesimuodostuman tilan luokan määrittämistä. Vesipuitedirektiivin mukaan Itämeri on yksi luonnontieteellinen alue missä vaihtumisvyöhykkeitä voidaan soveltaa.

Minimitekijäperiaatteeseen siirtyminen on merkittävä muutos, joka voi joissakin vesimuodostumissa johtaa luokan alenemiseen toiminnanharjoittajasta riippumattomista syistä. Ennen asetuksen hyväksymistä tulee kattavasti selvittää kuinka monen vesimuodostuman luokitukseen muutos vaikuttaa, ja toisaalta mikä on muutoksen vaikutus luvitukseen ja investointeihin.

10§ Jaottelu pintavesityyppeihin

Pintavesien ekologisen tilan luokittelua varten asetuksessa jaotellaan luonnonoloiltaan samankaltaiset pintavedet joki-, järvi- ja rannikkovesityyppeihin ja jokisuun vaihtumisalueisiin. Kuitenkaan asetuksen liitteen 2 B) kohdan tyypeissä ei ole mainittu jokisuun vaihtettumisalueita. Perustelumistiössä mainitaan lisäksi, että ”jokisuiden vaihtettumisalueita ei ole Suomessa käytössä luonnontieteellisistä syistä. Suomen joet laskevat Itämeren murtoveteen. Makean jokiveden vaikutus rannikkovesissä ei ole pysyvä, vaan hetkellinen ”pluumi”. Näin ollen tällaista vaihtettumisalueita ei voida määritellä ja rajata omaksi pintavesikategoriaksi”.

Sisävesistöistä jokien mereen kuljettama ravinnekuormitus heikentää veden laatua ympärivuotisesti erityisesti rannikon läheisyydessä. Neste Oyj:n Porvoon jalostamon edustalla jokivedet ja merivesi kohtaavat ja kuormituksesta yli 90 % (jopa yli 99 %) on peräisin koko valuma-alueelta jokien mukana tapahtuvana kulkeutumana, ei ainoastaan rannikon tuntumasta tulevana kulkeutumana.

Jokien mukana kulkeutuu esimerkiksi vierasaineita, ravinteita ja kiintoainesta jotka sekoittuvat vaihteittain suolaiseen meriveteen. Teollisuusalueita, kuten Kilpilahden teollisuusalue (Nesteen öljynjalostamo) sijaitsee tällaisella alueella, jossa teollisuuden pistepäästö vaihteittain sekoittuu jokivesien tuomaan suureen ravinnekuormitukseen rannikon läheisyydessä. Suomalaisessa vesienhoitosuunnittelussa ei ole otettu käyttöön vesipuitedirektiivissä säädettyjä jokisuiden vaihtettumisalueita, joiden fysikaaliset ja kemialliset tekijät määräävät jokisuiden vaihtettumisalueiden ominaispiirteet ja siten eliöyhteisön rakenteen ja koostumuksen

Ilman vaihtumisvyöhykkeen määritelmien soveltamista edellä kuvattujen alueiden merkitys vesien luokittelussa jää yleisen asiantuntija- ja viranomaisarviointin varaan, jolloin vesimuodostuman tila-arvio saattaa sisältää suurta epävarmuutta ja voimakkaita ääripäitä. Direktiivin mukaan Itämeri on yksi luonnontieteellinen alue missä vaihtumisvyöhykkeitä voidaan soveltaa.

Jokisuiden vaiheuttumisvyöhykkeiden huomiotta jättäminen lisää myös toimijoiden eriarvoisuutta.

Neste Oyj toteaa edellä mainittuihin seikkoihin viitaten, että jokisuiden vaihtumisvyöhykkeiden rajat tulisi selvittää sekä raportoida vähintään osana rannikkovesimuodostuman tilan luokan määrittämistä. Tällä menettelyllä voitaisiin selkeämmin erotella hajakuormituksen ja vaihtumisvyöhykkeillä sijaitsevien pistekuormittajien merkitystä vesimuodostuman tilaan sekä vähentää epävarmuutta rannikkovesien vesimuodostumien pintaveden seurantapisteidenvälillä. Seurantapisteitä, on usein tiuhaan jokisuiden edustalla (hajakuormitus vaihtumisvyöhykkeellä) ja harvalukuisemmin mentäessä kohti avomerta (rannikon vesimuodostuma).

12§ Pintaveden ekologisen tilan luokittelu

Pintaveden ekologisen tilan luokittelu tehdään biologisten tekijöiden avulla ottaen huomioon niitä tukevat hydrologis-morfologiset ja fysikaalis-kemialliset tekijät. Vesimuodostuman ekologinen tila määräytyy yksittäisen heikoimman tekijän tilan mukaan.

Siirtyminen kokonaisarviosta yksittäisten tilan tekijän määräävään malliin korostaa vesimuodostumakohtaisen riittävän edustavan seuranta-aineiston tärkeyttä. Usein käytössä oleva seuranta-aineisto perustuu vähäiseen havaintopisteiden ja näytteiden määrään tai jokisuiden edustalle ja matalille merenlahdille. Viranomaisen resurssit rajoittavat laajan seuranta-aineiston hankkimista ja resursseja tulisi mahdollisuuksien mukaan lisätä. Lisäksi toiminnanharjoittajilla tulee olla mahdollisuus tuottaa vesistön tilan seuranta-aineistoa siten että viranomaisen on otettava huomioon tällainen lisätieto tehtäessä vesistön ekologisen tilan luokittelua.

Neste Oyj katsoo, että muutos on merkittävä aiemmin tehtyyn luokitteluun verrattuna ja aiheuttaa epävarmuuksia investointien toteutumiselle ja lupaharkintaan. Esimerkiksi heikoimman tekijän periaatteen soveltaminen voi joillakin vesimuodostumilla johtaa luokan alenemiseen toiminnanharjoittajasta riippumattomista syistä. Tutkimustulosten perusteella tietyn laatutekijän positiivinen kehitys voi jäädä myös huomioimatta, koska vain huonoin laatutekijä määrää tilaluokan.

12a§ Biologisen tekijän tilan luokittelu

Rannikkovesissä on vesikasvien osalta tullut uusi biologinen tekijä, jonka aineistoon liittyvä epävarmuus seurannoissa on toimijoille haaste. Neste Oyj huomauttaa, että tilaluokittelun perusteiden, tulosten sekä seurannan osalta läpinäkyvyyttä pitäisi parantaa, jotta kaikille toimijoille on yksiselitteisesti selvää mistä seurantapisteidistä ja miten luokittelu on tehty. Läpinäkyvyyttä

voidaan parantaa esimerkiksi sektorikohtaisella kommentoinnilla tai kuulemisella ja avaamalla luokitteua vesimuodostumakohtaisesti helposti saatavilla olevaksi.

Kuten aiemmin on todettu, tulee toiminnanharjoittajilla olla mahdollisuus tuottaa vesistön tilan seuranta-aineistoa siten että viranomaisen on otettava huomioon tällainen lisätieto tehtäessä vesistön ekologisen tilan luokittelua. Tarkennusta ja ohjeita tarvitaan miten uusi tieto huomioidaan luokittelutyössä.

12 b§ Pintavesityyppien vertailuolojen ja tyyppikohtaisten raja-arvojen määrittäminen

Neste Oyj toteaa, että pintavesien vertailuolojen ja raja-arvojen määrittämiseen liittyvä kuuleminen nähdään hyvänä asiana. Avoimuus pintavesien vertailuolojen ja raja-arvojen määrittämiseen liittyvien ohjeiden osalta nähdään tärkeänä. Kuulemista tulisi lisätä myös muista luokittelua edeltävistä vaiheista.

Kunnioittavasti,

Mattias Hellström

Public Affairs,

Neste

Hellström Mattias
Neste Oyj